

NUT-PARTISIIPIN VARIAATIO PIELAVEDEN MURTEESSA

Suomen kielen
kandidaatintutkielma
Oulun yliopisto
12.1.2018

Petra Haatainen

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkielman aihe	1
1.2. Lähtökohdat ja tutkimuskysymykset	2
1.3. Aiempi tutkimus	3
2. TEORIAT JA METODIT	4
2.1. Teoriatausta ja tutkimusmenetelmät	4
2.2. Aineisto ja sen käsittely	6
2.3. Partisiippivarianttien nimityksistä	7
2.4. Mahdolliset epäselvyydet aineistossa ja tulosten vertailussa	8
2.4.1. $nU^{(x)}$ -variantin vokaaliloppuisuus vs. loppukahdennus	8
2.4.2. nUt -loppuinen partisiippi t -alkuisen sanan edellä	10
2.4.3. Verbien vartalotyypiluokittelut	10
3. AINEISTON ANALYYSI	11
3.1. NUT-partisiipin variantit Pielaveden murteessa	11
3.1.1. Lyhentynyt essiivi $-(n)nA$	11
3.1.2. Loppukahdenteinen $-nU^x$	12
3.1.3. Lyhentymätön essiivi $-nUnnA$	13
3.1.4. Vokaaliloppuinen $-nU$	13
3.1.5. Muut	14
3.2. Varianttien tarkastelua idiolekteittain	14
3.3. Partisiippivariantit ja verbien vartalotyypit	18
3.4. Tulosten vertailua aiempiin tuloksiin	21
4. PÄÄTÄNTÖ	23
LÄHTEET	26
LIITTEET	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkielman aihe

Tarkastelen kandidaatintutkielmassani NUT-partisiipin variaatiota Pielaveden murteessa. Pielavesi sijaitsee Pohjois-Savon maakunnan länsiosassa ja kuuluu Pohjois-Savon murrealueeseen. Etelä- ja Pohjois-Savon murrealueet muodostavat yhdessä *sydänsavolaiseksi* kutsutun alueen (Kettunen 1930; Rapola 1969: 137). Tutkimukseni edustaa perinteistä dialektologiaa sekä sociolingvististä variaationtutkimusta, ja aineistonani käytän Suomen kielen nauhoitearkiston (= SKNA) murrenauhoitteita.

Pielavesi sijaitsee maantieteellisesti kolmen maakunnan kohtauspisteessä. Viiden pohjoisavolaisen naapurikunnan (Kiuruvesi, Iisalmi, Kuopio, Tervo ja Keitele) lisäksi Pielavedellä on lyhyt yhteinen raja myös Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvan Pyhäjärven sekä Keski-Suomen maakuntaan kuuluvan Pihtiputaan kanssa. Pihtiputaan murre kuuluu Keski-Suomen murteisiin¹, kun taas Pyhäjärvi on sijainnistaan huolimatta osa Pohjois-Savon murrealuetta (SMK 2013).

Partisiippi on verbin infiniittinen eli nominaalinen muoto, jolla on sekä verbin että adjektiivin ominaisuuksia. Partisiippeja ovat VA-partisiippi (*lukeva, kirjoittava*), NUT-partisiippi (*lukenut, kirjoittanut*), sen passiivinen vastine TU-partisiippi (*luettu, kirjoitettu*) sekä agenttipartisiippi (*äidin kirjoittama*) ja kieltopartisiippi (*lehtiä lukematon*). Adjektiivin tavoin partisiipit muodostavat lausekkeita, jotka toimivat substantiivin määritteenä (*sodan kokenut sukupolvi*), predikatiivina (*Tämä taulu on ukin maalaama*) ja predikatiiviadverbiaalina (*Lopputulokset osoittautui silmiä hiveleväksi*). Näissä tehtävissä partisiipit taipuvat adjektiivin tavoin luvussa ja sijassa. (VISK 2008 s.v. *partisiipit*.)

Partisiipit ovat myös osina verbien liittomuodoissa ja verbiliitoissa. NUT-partisiippi on keskeinen rakenneosia kielteisessä imperfektissä (*en lukenut*) sekä liittotempuksissa perfektissä ja pluskvamperfektissä (*olet ~ olit kirjoittanut*) – tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena ovat nimenomaan nämä liittomuodot. NUT-partisiipin tunnus on *-nut ~ -nyt* tai

---

¹ Kettusen (1940a) murrekartastossa Pihtiputaan itänurkka on merkitty Pohjois-Savon murrealueen kuuluvaksi.

jokin sen variantti: esimerkiksi *syö-nyt*, *ol-lut*, *juos-sut*, *pur-rut*. Tunnus liittyy yksivartaloisten verbien (vahvaan) vokaalivartaloon ja kaksivartaloisten verbien konsonanttivartaloon. *Tulla*-taivutustyyppin verbeissä (*l*-, *r*- ja *s*-vartaloiset verbit) partisiipin tunnuksen *n* assimiloituu vartalon loppukonsonantin kaltaiseksi (*juos-sut*) ja A-infinitiiviltään *VtA*-loppuisissa verbeissä se päinvastoin assimiloi vartalon loppukonsonantin itseensä (*harki=n=nut*). (VISK 2008 s.v. *partisiipit*, *NUT-partisiippi*, § 122.)

1.2. Lähtökohdat ja tutkimuskysymykset

Kettusen (1940a: kartta 32) murrekartaston mukaan NUT-partisiippi esiintyy Pielavedellä asuissa *nähnä* ~ *nähny*^(x) ja *nähny*^(x). Koska verbin partisiippimuodot taipuvat sijoissa, näistä NUT-partisiipin muodoista on tapana puhua essiivinä ja nominatiivina. Essiivimuodon vaihtelu liittyy ilmiöön, jota kutsutaan haplogiseksi² lyhenemiseksi. Lyhentynyt essiivi näyttää verbivartaloon liittyneeltä essiivipäätteeltä (*näh* + *nä*) – jos sitä pidetään partisiippina, on sen oltava haplogisesti lyhentynyt muoto (Kettunen 1940b: 67–68). Lyheneminen ei ole edennyt kaikissa savolaismurteissa yhtä pitkälle, vaan esimerkiksi Mielikäinen (1978: 103–104, 115–116) on havainnut sen olevan vahvinta Etelä-Savon murteissa ja vähäisintä savolaismurteiden alueen pohjois- ja itälaidoilla. Mielikäinen ottaa kantaa myös *t*:ttömän nominatiivin eli *nähny*^(x)-tyypin mahdolliseen loppukahdennukseen ja kirjoittaa, että vaikka kyseisen tyyppin sandhiedustus³ Pohjois-Savon murteissa on vielä vailla tarkempaa tutkimusta, niin näyttää ilmeiseltä, että loppukahdennus on usein merkitty pelkästä tottumuksesta (mts. 112). Omien kenttähavaintojeni mukaan loppukahdennus on kuitenkin Pielavedellä lähes yksinomaista.

Etsin tutkielmassani vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä NUT-partisiipin variantteja Pielaveden murteessa esiintyy? Millainen jakauma varianteilla on?

² Haplogia (myös *tavuheitto* tai *syllabinen dissimilaatio*) on dissimilaation eli erilaistumisen erityistyyppi, jossa kahdesta kokonaan tai osittain samaäänteisestä tavusta toinen katoaa (Hakulinen & Ojanen 1993).

³ Sandhi on nimitys ilmiöille, joita tapahtuu yhtäjaksoisessa puheessa sanojen alku- ja loppuäänteissä eli sanojen rajakohdissa silloin, kun sanat ääntyvät perätysten ilman taukoa. Tällaisia ilmiöitä ovat esimerkiksi rajageminaatio (*meep pois*) sekä erilaisen äänteiden katoamiset, esimerkiksi *mullei oo*. (VISK s.v. *sandhi*.)

- Kuinka suuri osa essiivimuotoisista NUT-partisiipeista on haplogisestisesti lyhentynyt?
- Esiintyykö $-nU^{(x)}$ -variantti ilman loppukahdennusta?

1.3. Aiempi tutkimus

Pohjois-Savon murrealueelta ainoa NUT-partisiippiin⁴ keskittyvä tutkimus on Seija Heliön pro gradu -tutkielma *Liekkö ollu, ollu^x vai ollunna? Aktiivin II partisiipin edustuksesta Siilinjärven murteessa* vuodelta 1989. Heliö on tutkielmassaan tarkastellut NUT-partisiipin variaatiota Siilinjärven lisäksi myös lyhyesti kymmenessä muussa pohjoissavolaisessa pitäjässä, joista yksi on Pielavesi. Sari Kukkonen on valinnut NUT-partisiipin essiivin yhdeksi tarkasteltavaksi kielenpiirteeksi Lapinlahden murteen muuttumista koskevaan pro gradu -tutkielmaansa (Kukkonen 2002: 80–81), joka on toteutettu osana Kotimaisten kielten keskuksen murteenseurauhanketta. Muualla savolaismurteiden alueella NUT-partisiippiä on aiemmin tutkittu Etelä-Savon murteista (Mielikäinen 1978), Pohjois-Karjalan murteista (Väyrynen 1995) ja Ilomantsin rajakarjalaismurteesta (Moshnikov 2014).

Pielaveden murretta on tutkittu vuosien varrella hyvin vähän, ja tuoreita tutkimuksia murteesta ei ole laisinkaan. J. Lyytikäisen tutkimus *Pielaveden kielestä* on vuodelta 1888, Aili Rytkösen *Äännehistoriallinen esitys Pielaveden murteen konsonantismista* vuodelta 1953 ja Olavi Nuutisen tutkielma *Pielaveden murteen jälkitavujen yksinäisvokaaleista ja diftongeista* vuodelta 1962. Mikään tutkimuksista ei keskity NUT-partisiippiin, mutta aiheetta on sivuttu ainakin Rytkösen (1953) ja Nuutisen (1962) töissä. Tutkimukseni paikkaa siis kahdenlaista tutkimusaukkoa: yhtäältä se tuo tietoa vähän tutkitusta murteesta ja toisaalta myös vähän tutkitusta kielenpiirteestä.

---

⁴ NUT-partisiippiä on fennistiikassa vanhastaan kutsuttu nimellä *aktiivin II* (tai 2.) *partisiippi* (VISK s.v. *NUT-partisiippi*).

2. TEORIAT JA METODIT

2.1. Teoriatausta ja tutkimusmenetelmät

Tutkimukseni edustaa perinteistä dialektologiaa eli aluemurteentutkimusta siltä osin, että tutkimuksen aiheena on vanha paikallismurre. Sociolingvistisen näkökulman mukaan tuo se, että tarkastelen tutkimuksen kohteena olevaa kielenpiirrettä ja sen variaatiota myös eri puhujien välillä. Esittelen tässä luvussa tutkimukseni taustalla vaikuttavat teoriat ja metodit.

Murre-erot lienevät kiinnittäneet ihmisten huomion ja kiinnostuksen yhtä kauan kuin ihmiset ovat toisilleen puhuneet. Jo Vanhassa testamentissa kerrotaan, kuinka gileadilaiset sotieissaan efraimilaisten kanssa erottivat joukkoonsa soluttautuneet viholliset siitä, kuinka he lausuivat sanan *shibboleth* 'maissintähkä'. Murteiden kuvaukset ja jaottelut olivat kuitenkin pitkään epätarkkoja ja intuitiivisia. Murteiden systemaattinen tarkastelu alkoi maailmanlaajuisesti 1800-luvun jälkipuoliskolla, ja myös Suomessa puhekielen tutkimuksen voidaan katsoa alkaneen kyseisen vuosisadan lopulla. Perinteinen fennistinen dialektologia on ollut kiinnostunut paikallismurteista ja niiden välisistä suhteista, ja sen tavoitteena on ollut kuvata suomen kielen historiallista kehitystä. Äänne- ja muotohistoriallisissa esityksissä on kuvattu joko yhden pitäjänmurteen tai laajemman murrealueen fonologinen järjestelmä, jota on sitten toisinaan verrattu myöhäiskantasuomen vastaavaan systeemiin. Perinteisessä dialektologiassa lähtökohtana on pidetty sitä, että pitäjän sisällä murre on jokseenkin vaihtelutonta. (Chambers & Trudgill 1980: 15–16; Palander 2000: 436; Nuolijärvi & Sorjonen 2005: 11; Mustanoja 2011: 55 ja siinä mainitut lähteet.)

Sociolingvistiikka on tutkimusalana laaja ja heterogeeninen. Kielentutkijoiden kesken ei ole yksimielisyyttä siitä, mitä sociolingvistiikka kattaa eikä vakiintuneita käsityksiä siitä, kuinka se jaotellaan. Ydinajatuksena voidaan kuitenkin pitää sitä, että kielen ja yhteiskunnan tai ympäröivän sosiaalisen todellisuuden välillä on yhteys. (Kurki 2005: 15.) Sociolingvistiikka käsittelee kieltä sosiaalisessa ympäristössään ja tarkastelee sosiaalista todellisuutta lingvistiikan keinoin (Nuolijärvi 2000: 13).

Sociolingvistiikka on suhteellisen nuori kielentutkimuksen alue, joka vakiintui käsitteenä 1960-luvulla. Suomeen se rantautui vielä saman vuosikymmenen lopulla, ja sen vaikutus

alkoi näkyä suomalaisessa puhekielen tutkimuksessa 1970-luvulta lähtien. Sosiolingvistiikka syntyi tiettyinä aikoina tiettyyn tarpeeseen, osoittamaan ja korostamaan formaalin lingvistiikan vastapainoksi kielen ja yhteiskunnan symbioosia. Kun dialektologisen tutkimuksen tavoitteet ovat olleet pääasiassa kielihistorialliset, on sosiolingvistiikka taas kiinnostunut kielen sosiaalisesta variaatiosta ja siihen liittyvistä tekijöistä. Sosiolingvistisessä tutkimussuuntauksessa dialektologian näkemyksen yhden pitäjän vaihteluttomasta puheesta korvasi ajatus siitä, että puhuttu kieli varioi puhujien kesken erilaisten muuttujien mukaan. Taustamuuttujina ja variaatiota selittävinä tekijöinä on pidetty esimerkiksi kielenpuhujien ikää, sukupuolta ja sosioekonomista asemaa. (Nuolijärvi 2000: 14, 33; Nuolijärvi & Sorjonen 2005: 11–13; Mustanoja 2011: 55 ja siinä mainitut lähteet.) Oman aineistoni informantit ovat iältään ja sosioekonomiselta asemaltaan hyvin samankaltaisia, sillä tallennettaessa suomen pitäjänmurteita on kielenoppaiksi perinteisesti valittu eläkeiän ylittäneitä, kyseisellä seudulla koko ikänsä asuneita ja yleensä vähän koulutettuja henkilöitä. Ainoa erottava tekijä heidän välillään on sukupuoli, jonka suhteen jakauma informanttien kesken on tasainen, sillä kaksi heistä on miehiä ja kaksi naisia. Miesten haastattelut ovat kuitenkin hieman pitempiä kuin naisten (naiset yhteensä 49 minuuttia, miehet 72 minuuttia).

Kielentutkimuksen eri suuntauksia ei suinkaan tarvitse pitää toisilleen vastakkaisina: eri alueet ja suuntaukset tarjoavat kaiken aikaa toisilleen uusia näkökulmia. Esimerkiksi sosiolingvistiikka on sekä hyödyntänyt dialektologian mittavia tutkimustuloksia että monipuolistanut suomalaisen kielentutkimuksen kenttää nostamalla esille alueellisen variaation lisäksi myös sosiaalisen ja tilanteisen variaation. Suomessa sosiolingvistisesti suuntautunut tutkimus on ollut luonteva jatko perinteiselle murteentutkimukselle, sillä alat ovat monella tavalla limittyneet toisiinsa eikä niiden välillä ole ollut sellaista kuilua kuin monissa muissa maissa. (Nuolijärvi 2000: 14; Kurki 2005: 14 ja siinä mainitut lähteet; Nuolijärvi & Sorjonen 2005: 13.)

Suomessa kielenkäytön ja alueellisten sekä sosiaalisten muuttujien välisiä suhteita on 1970-luvulta lähtien tarkasteltu enimmäkseen sosiolingvistisen variaationanalyysin (tai sitä lähellä olevan tutkimustradition) näkökulmasta. Kieliyhteisön variaatio on keskeinen sosiolingvistisen tutkimuksen lähestymä ilmiö – variaationanalyysi, eli kielen variaation ja muutoksen yhteistarkastelu, onkin käsitetty usein jopa sosiolingvistiikan synonyymiksi. Variaationanalyysi etsii vastauksia muun muassa seuraavanlaisiin kysymyksiin:

Mitä on kielellinen variaatio ja mitä se kertoo kielen olemuksesta? Mitkä ovat relevantit sosiaaliset tekijät, jotka vaikuttavat kielelliseen variaatioon? Miten ajallinen, alueellinen ja sosiaalinen variaatio liittyvät toisiinsa? (Nuolijärvi 2000: 17 ja siinä mainitut lähteet; Mustanoja 2011: 9 ja siinä mainitut lähteet.)

Karkean jaon mukaan tutkimusta voidaan tehdä kvantitatiivisin tai kvalitatiivisin menetelmin. Käytännössä kumpiakin kuitenkin tarvitaan, joten menetelmien vastakkainasettelun sijasta voisi olla järkevää ajatella niitä jatkumona, jolle tutkimukset sijoittuvat erilaisilla painotuksilla. Kvantifioinnin avulla voidaan havaita ja tarkastella säännönmukaisuuksia: yksittäisten puhujien tuotokset eivät ole erityisen kiinnostavia, ellei niillä ole yleistettävyyttä. Kvalifioinnin avulla taas on mahdollista suhteuttaa eri ilmiöitä toisiinsa. (Nuolijärvi & Sorjonen 2005: 132; Mustanoja 2011: 13, 52 ja siinä mainitut lähteet.) Tässä tutkielmassa painottuvat aineiston ja tutkielman laajuuden rajallisuuden vuoksi kvantitatiiviset metodit.

2.2. Aineisto ja sen käsittely

Aineistonani on viisi SKNA:n murrenauhoitetta neljältä eri kielenoppaalta, joista kaksi on miehiä ja kaksi naisia. Nauhoitteet ovat vuosilta 1961 ja 1970 – kielenoppaat ovat kaikki syntyneet 1800-luvun lopulla, ja haastatteluhetkillä he ovat olleet 69–78-vuotiaita. Tallenteet olen valinnut pituuden perusteella, jotta saisin tutkimukseen mukaan useita informantteja. Aineistona käyttämäni haastattelujen yhteiskesto on noin kaksi tuntia. Suojatakseni informanttien henkilöllisyyksiä käytän heistä tutkielmassa koodeja, jotka on muodostettu sukupuolen ja iän mukaan. Informantit ovat ikäjärjestyksessä nuorimmasta vanhimpaan M69, N72, N75 ja M78.

Olen poiminut ja litteroinut haastatteluista kaikki lausumat, joissa esiintyy yksiköllinen, liittomuodon (kielteen imperfekti sekä liittotempukset perfekti ja pluskvamperfekti) osana oleva NUT-partisiippi. Partisiipin monikkomuodossa (*-neet*) ei esiinny vastaavalaista variaatiota kuin yksiköllisessä. Olen kuitenkin ottanut tarkasteltavaksi semanttisesti monikolliset, morfologisesti yksikkömuotoiset NUT-partisiipit, kuten esimerkissä (1). Luvussa 1.1. kuvaillut itsenäiset NUT-partisiipit (leksikaalistuneet tai adjektiivimaiset

esiintymät, jotka toimivat substantiivin attribuuttina, predikatiivina tai predikatiiviadverbiaalina) olen niin ikään jättänyt tutkimukseni ulkopuolelle.

(1) *(e)ttä ei jalat palanna* [= palaneet] (N75).

Aineiston litteroinnissa olen pääosin noudattanut Mantilan (Mantila & Pääkkönen 2010: 30–34) määrittelemiä periaatteita. Näistä poikkeen kuitenkin seuraavasti:

- vokaalin kestoa olen merkinnyt kahdella asteella: lyhyt (*a*) tai pitkä (*aa*)
- konsonantin kestoa olen merkinnyt kahdella asteella: lyhyt (*k*) tai pitkä (*kk*)
- diftonginreduktion olen merkinnyt ainoastaan silloin, kun diftongin jälkikomponentti on selvästi väljentynyt (esimerkiksi *poika* > *poeka*)
- erikoisgeminaation olen merkinnyt vain selkeissä tapauksissa, jolloin merkitsen sitä kahdella konsonantilla
- glottaaliklusiilia⁵ olen merkinnyt rivinyllisellä ʔ-merkillä ja palatalisaatiota eli liudennusta heittomerkillä (esimerkiksi *ol' olluʔ ʔulukona*).
- vokaalienvälistä tavunrajaa en ole merkinnyt.

2.3. Partisiippivarianttien nimityksistä

Tutkimuksen kohteena olevasta partisiipista käytän selvyuden vuoksi koko ajan (vanhempien tutkimusten otsikoita lukuun ottamatta) sen nykyistä nimitystä **NUT-partisiippi**.

(Haplologisesti) **lyhentymättömällä essiivillä** tarkoitan *nUnnA*-päätteistä (*ollunna, tienynnä*) ja (haplogisesti) **lyhentyneellä essiivillä** (*n)nA*-päätteistä (*hypännä, tehnä*) partisiippia. Käytän näistä yhteisnimitystä **essiivipartisiipit** ~ **essiiviset partisiipit** (t. **variantit** t. **muodot**) ~ **essiivimuotoiset partisiipit** (t. **variantit**).

⁵ Ääniraon puristussupistumalla tuotettua soinnitonta klusiilia kutsutaan toisissa lähteissä glottaaliklusiiliksi, toisissa laryngaaliklusiiliksi (Hakulinen & Ojanen 1993; Karlsson 2001: 49, 56).

Vokaaliloppuisella nominatiivilla tarkoitan nU -varianttia (*antanu pois*) ja **loppukahdenteisella nominatiivilla** (muissa tutkimuksissa kutsuttu myös nimillä **loppu- k :n sandhikaavaan mukautunut** tai *** k -loppuinen nominatiivi**) nU^x -varianttia (*antanup pois*). Näistä kahdesta käytän myös yhteisnimitystä **t :tön nominatiivi** tai **$nU^{(x)}$ -variantti**. **t -loppuisella nominatiivilla** viitataan nUt -varianttiin (*antanut*). Kaikista edellä mainituista käytän yhteisnimitystä **nominatiivipartisiipit ~ nominatiiviset partisiipit** (t. **variantit t. muodot**) ~ **nominatiivimuotoiset partisiipit** (t. **variantit**).

2.4. Mahdolliset epäselvyydet aineistossa ja tulosten vertailussa

NUT-partisiippiin keskittyviä tutkimuksia ei ole tehty niin paljon, että niihin olisi päässyt muodostumaan vakiintunutta tapaa luokitella aineistoa. Toimintatavat vaihtelevat jonkin verran eri tutkijoiden kesken, eikä niistä välttämättä eksplisiittisesti kerrota, mikä vaikeuttaa eri tutkimusten tulosten vertailua keskenään. Pysin seuraavissa alaluvuissa poistamaan mahdolliset epäselvyydet aineiston käsittelyssä ja tulosten vertailussa.

2.4.1. $nU^{(x)}$ -variantin vokaaliloppuisuus vs. loppukahdennus

$nU^{(x)}$ -variantin loppukahdennuksen tarkastelu on siinä mielessä ongelmallista, että partiippiimuodon ollessa tauonetisessä asemassa mahdollista loppukahdennusta ei voi havaita. Tulkintaa vaikeuttavat yhtä lailla sekä väli- että lopputauko. Aineistosta poimittu NUT-partisiippiesiintymä välitauon edellä on näkyvissä esimerkissä (2) ja lopputauon edellä esimerkissä (3).

(2) *niillä **ollu**, sillä lukkarilla ja, papilla vähä tihka että, kumpiko se soutaa*
(M69)

(3) *ei, kun tuota, Löytyjjarven kylä oj johonka minä oon **syntyiny*** (N72).

Eron vokaaliloppuisen ja loppukahdenteisen tyyppin välillä voi siis varmuudella kuulla vain silloin, kun esiintymää seuraa toinen sana. Loppukahdenteisen nU^x -variantin ja sitä

seuraavan sanan välillä esiintyy glottaaliklusiili, mikäli seuraava sana on vokaalialkui-
nen, kuten esimerkissä (4). Jos seuraava sana on konsonanttialkuinen, sen alkukonso-
nantti geminoituu sanojen rajalla, kuten esimerkissä (5).

- (4) *ei joutanu² eväskakkuja* [= eväsleipiä] *syömään taskussa ol' ni* (M78)
(5) *ne_om männyj jyvät er nurkkaa* (M78).

Vokaaliloppuisen *nU*-variantin jälkeen geminaatiota tai glottaaliklusiilia ei esiinny:

- (6) *tuskim meist_ois tullu ihmisiä, yhestäkkääj jos ei niin tiukilla pietty* (N72).
(7) *se vaadittiin [!] silloņ ku ei ollu kansakoulupakko, käänti vielä* (N72).

NUT-partisiippia koskevissa tutkimuksissa asiaa on lähestytty eri tavoin. Väyrynen (1995: 50) on maininnut tauonetisten esiintymien tulkinnan ongelmallisuuden ja ilmoit-
tanut niiden määrän erikseen, mutta kirjoittaa silti laskeneensa ne kaikki vokaaliloppuis-
ten varianttien joukkoon. Heliö (1989) toteaa tauonetisen *t:ttömän* nominatiivin olevan
Siilinjärven murteessa vokaaliloppuinen. Hän on kuitenkin ilmeisesti todennut tulkinnan
epävarmuuden, sillä loppukahdenteisten ja vokaaliloppuisten varianttien osuudet hän ker-
too laskeneensa ainoastaan **lauseensisäisistä** partisiipeista (mts. 75). Käytän itse vastaa-
vista tapauksista selvyuden vuoksi termiä **sananrajaiset** partisiipit, sillä lausumien sisällä
esiintyvät välitauotkin hankaloittavat tulkintaa.

Omassa tutkielmassani olen päätenyt luokittelemaan epävarmat tapaukset samoin kuin
Moshnikov (2014: 7–8, 44–45, 49–50): teen päätöksen jokaisen informantin kohdalla
erikseen ottaen huomioon hänen idiolektissaan esiintyvät tai siitä puuttuvat variantit. Jos
informantti ei käytä lainkaan varmuudella vokaaliloppuista varianttia vaan kaikki sanan-
rajaiset *t:ttömät* nominatiivit ovat loppukahdenteisia, olen laskenut myös tauonetiset ta-
paukset loppukahdenteisiksi. Jos taas informantilla esiintyy sekä vokaaliloppuista että
loppukahdenteista varianttia sanojen rajoilla, olen jättänyt tauonetiset tapaukset epävar-
moiksi ja luokitellut ne ryhmään **muut**. Informanttien joukossa ei ole ketään, joka olisi
käyttänyt sanojen rajoilla ainoastaan vokaaliloppuista varianttia ja jonka tauonetiset
esiintymät olisi voinut sillä perusteella laskea vokaaliloppuisiksi.

2.4.2. nUt -loppuinen partisiippi t -alkuisen sanan edellä

Tulkinnaltaan epävarmoja voivat olla myös tapaukset, joissa t :llä alkavaa sanaa edeltää nUt -loppuinen partisiippimuoto, kuten esimerkeissä (8) ja (9). Tällöin kyseessä voi olla yhtä hyvin t -loppuinen nUt - kuin loppukahdenteinen nU^x -varianttikin. Väyrynen (1995: 4–5) on jättänyt kyseisenlaiset esiintymät kokonaan pois laskelmistaan. Heliö (1989) ei mainitse tällaisia tapauksia, mutta tutkielman perusteella t -loppuinen nominatiivi onkin Siilinjärven murteessa liittomuodoissa hyvin harvinainen.

- (8) *ja pit'häm minun sannoo² ²että se_{ois}, **piüssyt** tietoor rovasti se² ²että se_{om} meijän kylär rovasti tämä (M69)*
- (9) *sittä se_{ol} **männyt** tajuttomaks ja veivät Kuopijoo (M78).*

Myös näissä tapauksissa olen Moshnikovin (2014) tapaan tehnyt luokittelupäätökset informanttien idiolektit huomioon ottaen. Oman aineistoni neljä tapausta esiintyivät kahdella miesinformantilla, joista kumpikin käyttää runsaasti loppukahdenteista nU^x -partisiippivarianttia, eikä yksiselitteisiä nUt -esiintymiä ole heidän puheessaan lainkaan. Kaikki neljä tapausta on siis laskettu loppukahdenteisiin nU^x -variantteihin.

2.4.3. Verbien vartalotyypiluokittelut

NUT-partisiippiin liittyvissä tutkimuksissa on jonkin verran eroavaisuuksia verbien vartalotyyppien luokittelun suhteen. Omassa tutkielmassani olen järjestelmällisesti ilmoittanut verbin tavuluvun sen (vahvasta) vokaalivartalosta ja vartalon loppuäänteen siitä vartalosta, johon NUT-partisiipin tunnus liittyy. Olen siksi pyrkinyt välttämään hämmentäviä nimityksiä kuten 2-tavuinen h -vartalo tarkoittaessani esimerkiksi *tehdä*-verbiä, jossa vokaalivartalo on 2-tavuinen, mutta NUT-partisiippiin liittyvä konsonanttivartalo 1-tavuinen. Joissakin tutkimuksissa (esim. Väyrynen 1995: 4) *tehdä*-verbi on saatettu luokitella 1-tavuiseksi h -vartaloksi (*teh-*). Kolme- ja useampitavuisiin vartaloihin viitataan joko vartalon loppuäänteellä tai verbinjohtimella (tai sen osalla), mikäli kyseinen taivutus-tyyppi on tapana ryhmitellä sen mukaan, esimerkiksi *ise-* ja *itse-*verbit (kuten *katkaisen* ja *tarvitsen*).

3. AINEISTON ANALYYSI

3.1. NUT-partisiipin variantit Pielaveden murteessa

Pielaveden aineistossa NUT-partisiipin esiintymiä on kaikkiaan 282 kappaletta. Olen aloittanut partisiippimuotojen tarkastelun jakamalla ne kahteen pääryhmään: essiivimuotoisiin ja nominatiivimuotoisiin partisiippeihin. Essiivimuotoisiin variantteihin kuuluvat sekä alkuperäinen, lyhentymätön essiivi (*-nUnnA*) että sen haplogisestisesti lyhentynyt muoto (*-(n)nA*). Essiivivariantteja on yhteensä 160 kappaletta, eli niiden osuus aineistosta on noin 56,7 %. Nominatiivimuotoisia partisiippeja on kolmea tyyppiä: vokaaliloppuinen *-nU*, loppukahdenteinen *-nU^x* sekä *t*-loppuinen *-nUt*, joka esiintyy aineistossa yhden kerran. Nominatiivivarianttien yhteismäärä aineistossa on 122 kappaletta ja suhteellinen osuus noin 43,3 %. Esittelen seuraavaksi yksittäiset variantit järjestyksessä yleisimmästä alkaen.

3.1.1. Lyhentynyt essiivi *-(n)nA*

Yleisin NUT-partisiipin variantti Pielaveden vanhassa murteessa on aineiston perusteella haplogisestisesti lyhentynyt essiivi. Se esiintyy aineistossa 140 kertaa, ja sen osuus kaikista varianteista on noin 49,6 %. Lyhentynyttä essiiviä esiintyy runsaasti kaikkien informanttien puheessa ja monipuolisesti erilaisissa verbien vartalotyypeissä. Kaikista käytetyistä essiivipartisiipeista haplogisestisesti lyhentyneitä on 87,5 %.

Esimerkkejä lyhentyneestä essiivistä:

- (10) *ne nistittii[?] ?että ei yhtääs sitä kualia **jiänä** niin ne ei sittä niin sievään* ['tarkasti'] *sitä kualii[?] [= kaalien] ?alakua **ottanna*** (N75).
- (11) *se oli **panna** lattiallem mahalleen sieltä* [nauraa], ***mätkähtännä** ni* (M69).
- (12) *pitkältä minä oli[?] **kulukena** että, ennenku[?] ?isä ol' **nähnä** käev vilahtavan näinnikkääj ja sittä **hypännä**, (ja) **suana** kiinni* (M78).

Mielikäisen (1978: 103) mukaan *l*-, *r*- ja *s*-vartaloiset verbit vaikuttavat pääasiallisesti säästyneen essiivin lyhenemiseltä, koska niiden jäljessä NUT-partisiipin *n* assimiloituisi vartalon loppukonsonantin mukaiseksi (*tullunna* > ?*tulna*). Etelä-Savon murteissa essiivin lyhenemisilmiö on kuitenkin edennyt niin pitkälle, että jopa näistä vartaloista käytetään lyhyitä essiivimuotoja: *olna* ~ *olla*, *purna* ~ *purra*, *pesnä* ~ *pessä* (mts. 104). Piela-veden aineistossa *r*-vartaloisissa verbeissä ei esiinny NUT-partisiippimuotoja, mutta ai-noat aukot lyhentyneen essiivin vartalotyypijakaumassa ovat nimenomaan *l*- ja *s*-vartaloiset verbit. Aineistossa on myös yksi vastoin odotuksia *l*-vartalosta muodostettu lyhentynyt essiivipartisiippi:

(13) *se* *ois niellä* [!], *niin suur mae*² [= made] ²*o* (M78).

3.1.2. Loppukahdenteinen *-nU^x*

Toiseksi yleisin variantti aineistossa on loppukahdenteinen *-nU^x*. Se esiintyy 97 kertaa, ja sen suhteellinen osuus on noin 34,4 %. Varianttia esiintyy kaikilla neljällä informantilla. Esimerkissä (14) loppukahdennus ilmenee glottaaliklusiilina vokaalialkuisen sanan edellä ja esimerkissä (15) konsonantin geminaationa konsonantialkuisen sanan edellä:

(14) *eikä suanu*² *ostamallakaam mutta*, (M78)

(15) *ei ollum mut myö käätiij kaikki, meitä ol' neljä* (N72).

Kuten luvusta 2.4.1. ilmenee, eron tekeminen loppukahdenteisen ja vokaaliloppuisen nominatiivivariantin välillä ei ole itsestään selvää silloin, kun partisiippimuotoista verbiä seuraa väli- tai lopputauko. Olen tehnyt päätöksen tauonetisten esiintymien suhteen jokaisen informantin kohdalla erikseen. Kummankaan miesinformantin haastattelussa ei esiinny lainkaan sananrajaista, varmuudella vokaaliloppuisia varianttia, joten heidän tauonetiset partisiippiesiintymänsä (yhteensä 12 kappaletta) olen laskenut loppukahdenteisten *nU^x*-varianttien joukkoon. Sen sijaan molemmat naisinformantit ovat käyttäneet sanojen rajoilla sekä vokaaliloppuisia että loppukahdenteista varianttia, joten heidän kohdallaan olen jättänyt tauonetiset esiintymät (yhteensä 8 kappaletta) epävarmoiksi ja luokittelematta kumpaankaan ryhmään. Koko aineistossa *t*:ttömistä nominatiiveista eli *nU^(x)*-varianteista loppukahdenteisia on noin 85,8 %.

3.1.3. Lyhentymätön essiivi *-nUnna*

Alkuperäinen, lyhentymätön essiivi esiintyy koko aineistossa 20 kertaa, joten sen suhteellinen osuus partisiippivarianttina on noin 7,1 %. Lyhentymätöntä essiiviä esiintyy koko aineistossa ainoastaan *olla-* ja *tulla-*verbeissä ja niissäkin vain satunnaisesti. Kaikki neljä informanttia ovat käyttäneet lyhentymätöntä essiiviä muutaman kerran (4–6 esiintymää jokaisella), mutta enimmäkseen *olla-* ja *tulla-*verbeissä on käytetty nominatiivisia variantteja (*ollu*, *tullu*). Kaikista aineiston essiivipartisiipeista lyhentymättömiä on 12,5 %.

Esimerkkejä lyhentymättömistä essiivistä:

(16) *mikä tuo lies semmoneh har-, raataharrukka **ollunna*** (N75).

(17) *vua² ei niitä, sinä aekana **tullunna** niitä, myrskyjä* (M69).

olla- ja *tulla-*verbit lienevät säilyneet essiivin lyhenemiseltä sekä vartalon loppukonsonantin että suuren käyttöfrekvenssinsä ansiosta. Muista *l-* ja *s-*vartaloisista verbeistä on aineistossa käytetty ainoastaan nominatiivisia partisiippimuotoja (esimerkiksi *kuollu*, *piässy*). Aineistossa ei esiinny NUT-partisiippimuotoja *r-*vartaloisista verbeistä.

3.1.4. Vokaaliloppuinen *-nU*

Vokaaliloppuista *nU*-varianttia on käyttänyt neljästä informantista kaksi. Esiintymiä on yhteensä 16 kappaletta, ja variantin osuus koko aineistosta on noin 5,7 %. Näihin lukuihin olen laskenut ainoastaan varmuudella vokaaliloppuiset esiintymät – ne, joissa partisiippimuodon ja sitä välittömästi seuraavan sanan rajalla ei esiinny glottaaliklusiilia tai konsonantin geminaatiota. Tauonetisiä esiintymiä on kaikilla neljällä informantilla, mutta heistä kahdella ne on laskettu loppukahdenteisiksi (ks. luvut 2.4.1. ja 3.1.2.).

Esimerkkejä sananrajaisesta vokaaliloppuisesta nominatiivista:

(18) *ja hevone² ei **pelänny** yhtää* (N72).

- (19) *kum minä er **ruennu** kone²²astioita kum maito, maito laskettiin, konneella, en **ruennu** niitä pesemää* (N72)

Sananrajaista vokaaliloppuista nominatiivivarianttia käyttäneet informantit ovat kumpikin naisia. Toisella heistä (N75) vokaaliloppuinen variantti esiintyy kerran, toisella (N72) useita kertoja. Kumpikin informanteista käyttää *t:ttömästä* nominatiivista myös loppukahdenteista *nU^x*-varianttia, joten heidän kohdallaan tauonetisiä esiintymiä ei voi varmuudella laskea sen enempää vokaaliloppuisiksi kuin loppukahdenteisiksikään. Vokaaliloppuisen variantin osuus aineiston *t:ttömistä* nominatiiveista on 14,2 %.

3.1.5. Muut

Loput 3,2 % esiintymistä koostuvat kahden informantin epävarmoista tauonetisistä tapauksista (yhteensä 8 kappaletta) sekä yksittäisestä *nUt*-esiintymästä. Informantit N72 ja N75 käyttävät sekä vokaaliloppuista *nU*- että loppukahdenteista *nU^x*-varianttia, joten tauonetiset partisiippiesiintymät olen heidän kohdallaan jättänyt luokittelematta kumpaankaan ryhmään. Aineiston ainoa *nUt*-variantti esiintyy informantin N75 haastattelussa (ks. esimerkki 29).

3.2. Varianttien tarkastelua idiolekteittain

N72:n haastattelussa NUT-partisiipin esiintymiä on 53 kappaletta. Hän käyttää essiivimuotoisia partisiippeja (*-(n)nA* ja *-nUnnA*) informanttien joukosta vähiten, sillä niiden osuus haastattelun kaikista partisiippiesiintymistä on noin 43,4 %. Lyhentymätöntä essiiviä (*-nUnnA*) N72 on käyttänyt ainoastaan *olla*-verbin partisiipissa ja siinäkin vain satunnaisesti. Hänen haastattelussaan esiintyy *olla*-verbistä yhden kerran myös – mahdollisesti epähuomiossa tuotettu – erikoinen essiivipartisiippimuoto *ollunnunna*:

- (20) *se_oh hau^wassa **ollunnunna**, ja on, va- kauwan.*

N72:n käyttämät nominatiiviset partisiippimuodot ovat *t:ttömiä* nominatiiveja ($-nU^x$, $-nU$). Niitä on haastattelussa 30 kappaletta eli noin 56,6 %. Vaikka N72 käyttää nominatiivisia variantteja useammin kuin essiivisiä ($-(n)nA$ ja $-nUnnA$), on essiivipartisiipissa olevien verbien kirjo suurempi – nominatiivissa käytettyjä verbejä on 8 ja essiivissä 17. Hän käyttää *t:töntä* nominatiivia sekä vokaaliloppuisena ($-nU$) että loppukahdenteisena ($-nU^x$), joten 7 tauonetistä tapausta on variaation vuoksi jätettävä tarkemmin luokittelematta. Sanojen rajalla vokaaliloppuisia nominatiivisista varianteista on 15 ja loppukahdenteisia 8 kappaletta, joten vokaaliloppuisuus on hänellä huomattavasti yleisempää kuin loppukahdennus. Hän on informanteista ainoa, joka käyttää *t:töntä* nominatiivia toistuvasti vokaaliloppuisena (esimerkit 21–22). Loppukahdennus vaikuttaisi olevan säännöllistä *m*-äänteen edellä (esimerkit 23–24): kahdeksasta loppukahdenteisestä variantista viisi esiintyy *m:n* edellä, kun taas vastaavassa asemassa vokaaliloppuisista varianttia ei esiinny lainkaan.

Esimerkkejä vokaaliloppuisesta *nU*-variantista:

- (21) *noh, eehän(t-), ei minusta **ollu** vaekeeta.*
 (22) *ei niitä **ollu** niitä osto-, leikkikaluja eikä muita.*

Esimerkkejä loppukahdennuksesta *m:n* edellä:

- (23) *se ku[?] ei **ollum** mikkäap pakko, se ol' vuan semmone.*
 (24) *kukaties, ei ois **tullum** minusta minkäälläista ihmistä jos ei nii, tiukilla pietty.*

N75:n haastattelu on aineiston lyhin, ja sen kestoon suhteutettunakin NUT-partisiippia esiintyy hänen puheessaan vähemmän kuin muilla informanteilla. Hän käyttää essiivimuotoisia partisiippeja informanttien joukosta eniten, sillä kaikista 24:stä partisiippiesiintymästä 20 kappaletta eli noin 83,3 % on essiivissä. Lyhentymättömänä essiivi esiintyy yhteensä viisi kertaa, mutta vain *olla-* ja *tulla-*verbien NUT-partisiipeissa (*ollunna* ja *tullunna*).

Esimerkkejä essiivipartisiipeista N75:n haastattelussa:

- (25) *pit' ollas semmoset toiset parrit siellä eissä [= edessä] jotka pysy että muuta²
²oesivat **kuatunna***
- (26) *männystä tehyt ja, elin [= tai] närreestä joilla pit' hakatak kul lähti että ei
 kulovalakee **lähtenä** syrjääm mänemmää.*

Nominatiivimuotoisia NUT-partisiippeja N75:n haastattelussa on 4 kappaletta, ja niiden joukosta löytyvät kaikki Pielaveden aineistossa esiintyvät nominatiiviset variantit: yksi loppukahdenteinen $-nU^x$, yksi vokaaliloppuinen $-nU$ ja aineiston ainoa nUt -variantti. Yksi nominatiivisista partisiippiesiintymistä on tauonetinen $-nU^{(x)}$, ja koska kyseisellä informantilla esiintyy t :ttömästä nominatiivista sekä vokaaliloppuista että loppukahdenteista muotoa, ei tauonetistä tapausta voi varmuudella sijoittaa kumpaankaan kategoriaan.

Nominatiiviset partisiippiesiintymät N75:n haastattelussa:

- (27) *ennen kun ne leikkoomalla piet pannak kaikki ku² ei **ollu**² että konneella ei*
- (28) *kasvohan se se väkövä palo ku² ei vielä **ollu** heinän siemenijään [= siemeniäkään] ni*
- (29) *s- niitä pit' muuwalta ottook ku, siinä kaskimualla ei **ollut** syrjästä.*
- (30) *niin sittä etemmäks sitte² että ei viereen **tarvinnu**.*

Kuten esimerkeistä (27)–(30) voi havaita, N75 on käyttänyt nominatiivisia partisiippimuotoja ainoastaan *olla*- ja *tarvita*-verbeistä. Niissäkään nominatiivi ei ole hallitseva variantti, vaan kummastakin verbistä esiintyy vähintään yhtä monta kertaa myös essiivinen partisiippimuoto (*ollunna*, *tarvinna*). Essiivipartisiippia hän on käyttänyt 20:stä eri verbistä.

M69 on informanteista N75:n ohella toinen, joka selkeästi suosii essiivipartisiippeja. M69:n haastattelussa NUT-partisiippeja esiintyy 87 kappaletta, ja niistä essiivissä on 60 kappaletta eli noin 69,0 %. Lyhentymätöntä essiiviä hän on käyttänyt satunnaisesti *olla*- ja *tulla*-verbeistä, ja se esiintyy hänen haastattelussaan yhteensä kuusi kertaa. Essiivipartisiippeja hän on käyttänyt 33:sta eri verbistä.

Esimerkkejä M69:n käyttämistä essiivipartisiipeista:

- (31) *ajana siihej kivellen ni, nehä[?]ol' yrittänä kua[?]uas siinä*
 (32) *nehän se_ois särkenä ja vienä matkassaan ni.*

M69 on siinä mielessä järjestelmällisin essiivipartisiippien käyttäjä, että hän on käyttänyt nominatiivipartisiippeja ainoastaan *l-* ja *s-*vartalosisissa verbeissä, joissa vartalon loppukonsonantti vastustaa lyhentyneen essiivin muodostamista. Vaikka nominatiivisia partisiippiesiintymiä on 27 kappaletta eli noin 31,0 %, niiden joukossa eri verbejä on vain kuusi. Kaikki M69:n käyttämät nominatiiviset partisiipit ovat loppukahdenteisia *t:ttömiä* nominatiiveja (*-nU^x*). Esiintymistä kaksi on tauonetisiä, mutta sananrajaisen vokaaliloppuisen *nU*-variantin puuttuessa olen laskenut ne loppukahdenteisiksi (ks. luku 2.4.1.).

Esimerkkejä M69:n käyttämistä nominatiivipartisiipeista:

- (33) *Jussi istu pöy^wällä siellä ja mitä liev vähä kirjotellus siinä.*
 (34) *vua[?]ol' ne viimeij kuitenniip piüssy[?]irtis siitä sittä*

M78:n haastattelussa partisiippiesiintymien määrä on joukon suurin, 118 kappaletta, mutta haastattelu on myös aineiston pisin. Essiivipartisiippeja hän käyttää haastattelun aikana 57 kertaa, joten niiden suhteellinen osuus on noin 48,3 %. Kuten muillakin informanteilla, lyhentymätön essiivi esiintyy vain satunnaisesti *olla-* ja *tulla-*verbeissä. Essiivipartisiippeja hän on käyttänyt 35:stä eri verbistä, nominatiivipartisiippeja 24:stä. M78:n haastattelussa esiintyy luvussa 3.1.1. esimerkissä (13) mainittu, vastoin odotuksia lyhentynyt essiivipartisiippi *l-*vartalosisesta *niellä-*verbistä.

Esimerkkejä essiivipartisiipeista M78:n haastattelussa:

- (35) *ja sittä ne_o keksinä ne tuul'myllyt.*
 (36) *nin siihem poeka ruvenna nuij kurkistammaan nis sillon se_ol' vuatteesta kopanna se, kiini.*
 (37) *se[?]om pitänä lähtä, aina järvee, avannosta laskeonna [= laskeutunut], ja pitkiä matkoja se o_o kulukennai [= kulkenutkin].*

Nominatiivisten partisiippien osuus kaikista partisiippiesiintymistä on hieman yli puolet, noin 51,7 %. Kuten aineistoni toisella miesinformantilla, myöskään M78:n puheessa ei

esiinny lainkaan sananrajaista vokaaliloppuista *nU*-varianttia. Kaikista 61:stä nominatiivipartisiipista 51 kappaletta esiintyy loppukahdenteisena, joten loput 10 tauonetistä tapaustakin olen laskenut loppukahdenteisten joukkoon.

Esimerkkejä nominatiivipartisiipeista M78:n haastattelussa:

- (38) *kuittenii² ei heittänyk kuperkeikkoo sillon se_ois meiltä kuolluk ku² ei kel-
läöp puukkojakkaa (mukana).*
- (39) *se on suanup paljoi [= paljonkin], niitä.*

3.3. Partisiippivariantit ja verbien vartalotyypit

Taulukkoon 1 olen koonnut aineistossa esiintyvien verbien vartalotyypit sekä verbeissä käytetyt partisiippivariantit. Taulukossa ensimmäinen luku kertoo eri verbilekseemien määrän, suluissa oleva luku konkreettisten partisiippiesiintymien frekvenssin (f). Verbin tavuluvun olen merkinnyt (vahvasta) vokaalivartalosta ja loppuäänteen siitä vartalosta, johon NUT-partisiipin tunnus liittyy eli yksivartaloisten verbien vokaalivartalosta ja kaksivartaloisten verbien konsonantivartalosta. 3- ja useampitavuisista verbeistä olen vartalon loppuäänteen lisäksi ilmoittanut verbinjohtimen (tai osan siitä), mikäli kyseinen taivutustyyppi on tapana ryhmitellä sen mukaan.

TAULUKKO 1. NUT-partisiipin variantit ja verbien vartalotyypit.

	Lyhentynyt essiivi (f)	Lyhentymätön essiivi (f)	Nominatiiviset variantit (f)	Yht. (f)
1-tav. vok.	5 (23)	–	3 (9)	6 (32)
2-tav. A	17 (31)	–	9 (10)	22 (41)
<i>t</i>	2 (4)	–	–	2 (4)
2-tav. e	3 (9)	–	–	3 (9)
<i>l</i>	1 (1) !	2 (20)	4 (79)	5 (100)
<i>s</i>	–	–	2 (5)	2 (5)
<i>h</i>	2 (13)	–	–	2 (13)
<i>n</i>	2 (2)	–	2 (5)	2 (7)
2-tav. i	2 (2)	–	–	2 (2)
2-tav. O	2 (10)	–	–	2 (10)
2-tav. U	8 (10)	–	2 (3)	10 (13)
3(+)-tav. A	6 (7)	–	1 (1)	6 (8)
3(+)-tav. Oi	1 (1)	–	1 (1)	1 (2)

3(+)-tav. <i>le / l</i>	–	–	2 (2)	2 (2)
<i>ne / t</i>	1 (1)	–	–	1 (1)
<i>ise / s</i>	–	–	1 (1)	1 (1)
<i>itse / t</i>	1 (5)	–	1 (2)	1 (7)
supistumaverbit	13 (20)	–	3 (4)	14 (24)
refleksiiviverbit	1 (1)	–	–	1 (1)
kaikki (f)	67 (140)	2 (20)	31 (122)	85 (282)

Koko aineistossa NUT-partisiipissa käytettyjä eri verbileksemejä on 85 ja konkreettisia partisiippiesiintymiä 282 kappaletta. Nominatiivisten varianttien suhteen en ole tehnyt eroa taulukossa, sillä aineistossa esiintyvät nominatiiviset partisiipit ovat yhtä *nUt*-esiintymää lukuun ottamatta *t*:ttömiä nominatiiveja. Niissä vokaaliloppuisen (*-nU*) ja loppukahdenteisen (*-nU^x*) variantin vaihteluun näyttäisi vaikuttavan sekä partisiippiverbien vartalotyyppi että seuraavan sanan alkuääne (ks. Heliö 1989: 89–94; Väyrynen 1995: 51–55). Tässä tutkielmassa en ole ottanut kyseistä vaihtelua tarkastelun alle, sillä vokaaliloppuisien esiintymien määrä aineistossa on vähäinen (16 kappaletta, joista ainoastaan 5 muusta kuin *olla*-verbistä).

Selvästi monipuolisimmin käytetty partisiippivariantti aineistossa on haplogogisesti lyhentynyt essiivi, jossa 140 partisiippiesiintymää on muodostettu 67:stä eri verbistä. Sen ainoat vartalotyyppirajoitukset vaikuttavat olevan *l*- ja *s*-vartaloiset verbit, joissa vartalon loppukonsonantti vastustaa lyhentyneen essiivin muodostamista (ks. luku 3.1.1.). Samaan ryhmään kuuluvat myös *r*-vartaloiset verbit, mutta niistä ei aineistossa esiinny NUT-partisiippimuotoja. Näitä poikkeuksia lukuun ottamatta haplogogisesti lyhentynyt essiivi kattaa kaikki aineistossa esiintyvät vartalotyypit. Aineistossa on myös yksi esimerkki vastoin odotuksia lyhentyneestä essiivistä *l*-vartaloisessa verbissä (ks. esimerkki 13). Mieli-käisen (1978: 116) mukaan essiivin haplogoginen lyheneminen on todennäköisesti alkanut yksivartaloisista verbeistä (*vienä*, *antana*, *lämmittäjä*) ja levinnyt viimeiseksi koskemaan 2-tavuisia kaksivartaloisia verbejä (*tehnä*, *männä*, *tiennä*⁶) *l*-, *r*- ja *s*-vartaloita lukuun ottamatta. Aineistoni perusteella essiivin lyheneminen näyttää siis Pielaveden murteessa edenneen viimeiseen vaiheeseen asti.

Lyhentynyt essiivi on selvästi hallitseva variantti

⁶ Verbien *tietää* ja *taitaa* vartalot käyttäytyvät tietyissä muodoissa poikkeuksellisesti: niillä on mahdollinen konsonanttivartalo NUT-partisiipissa ja potentiaalissa (*tiennyt*, *tienne*-), ei kuitenkaan A-infinitiivissä, imperatiivissa tai passiivissa kuten yleensä kaksivartaloisilla verbeillä (VISK § 72).

- 1-tavuisissa yksivartaloisissa verbeissä (esimerkiksi *jäädä*)
- 2-tavuisissa yksivartaloisissa verbeissä (esimerkiksi *alkaa, lähteä, sanoa, joutua*)
- 2-tavuisten kaksivartaloisten verbien *h*-vartaloissa (*nähdä, tehdä*)
- 3- tai useampitavuisissa *A*-vartaloissa (esimerkiksi *menettää, yrittää*)
- supistumaverbeissä (esimerkiksi *osata, ruveta*).

Liitteeseen 1 olen koonnut kaikki verbit, joissa NUT-partisiippi esiintyy lyhentyneessä tai lyhentymättömässä essiivissä. Alkuperäinen, lyhentymätön essiivi esiintyy koko aineistossa yhteensä 20 kertaa, mutta ainoastaan kahdesta *l*-vartaloisessa verbissä: *ollunna* ja *tullunna*. Näiden kohdalla lyhentymättömän essiivin säilymiseen on voinut vaikuttaa vartalon loppukonsonantin lisäksi verbien suuri käyttöfrekvenssi. Muista *l*- ja *s*-vartaloisista verbeistä on käytetty ainoastaan nominatiivisia partisiippimuotoja (esimerkiksi *kuullu, noussu, kuletellu, nyhtässy*). Lyhentymätön essiivi vaikuttaa aineiston perusteella olleen katoamassa Pielaveden murteesta jo 1970-lukuun mennessä.

Nominatiivisia partisiippivariantteja (*-nU^x*, *-nU* ja *-nUt*) esiintyy melko monipuolisesti eri vartalotyypeissä. Nominatiivisia variantteja on käytetty 122 kertaa, mutta huomattavasti pienemmästä määrästä eri verbejä (31 eri verbilekseemiä) kuin lyhentynyttä essiiviä. Olen koonnut kaikki nominatiivimuotoiset NUT-partisiippiesiintymät liitteeseen 2. Nominatiiviset partisiipit ovat hallitsevia variantteja *l*- ja *s*-vartaloisissa verbeissä. Aineistossa nominatiivisia variantteja ei esiintynyt *tietää*- ja *taitaa*-verbeissä, 2-tavuisissa *e*-, *i*- ja *O*-vartaloissa, 3- tai useampitavuisissa *ne*-verbeissä eikä refleksiiviverbeissä. Kaikissa edellä mainituissa vartalotyypeissä partisiippiesiintymien kokonaismäärä on kuitenkin melko vähäinen, joten nominatiivisten varianttien puuttumisesta on tehtävä korkeintaan hyvin varovaisia päätelmiä.

Taulukosta 2 ilmenee, missä määrin essiivisiä ja nominatiivisia partisiippivariantteja esiintyy yhtäältä yksi- ja toisaalta kaksivartaloisissa verbeissä.

TAULUKKO 2. Partisiippivariantit yksi- ja kaksivartaloisissa verbeissä.

	Essiivit	Nominatiivit
Yksivartaloiset verbit	47	16
(konkreettiset esiintymät)	(98)	(24)
Kaksivartaloiset verbit	22	15
(konkreettiset esiintymät)	(62)	(98)

Essiivisiä variantteja (lyhentynyt tai lyhentymätön essiivi) on aineistossa käytetty selvästi enemmän yksivartaloisista verbeistä. Kaksivartaloisten verbilekseemien määrä (22 kappaletta) on alle puolet yksivartaloisten määrästä (47 kappaletta). Konkreettisten partisiippiesiintymien määrässä ero on hieman pienempi, mutta kuitenkin huomattava – kaksivartaloisissa verbeissä esiintymiä on noin kolmannes vähemmän kuin yksivartaloisissa. Nominatiiviset variantit ($-nU^x$, $-nU$ ja $-nUt$) puolestaan näyttävät suosineen kaksivartaloisia verbejä. Eroa verbilekseemien määrässä ei juuri ole yksi- ja kaksivartaloisten verbien suhteen, mutta konkreettisten esiintymien määrässä ero on merkittävä. Yksivartaloisista verbeistä esiintymiä on 24 ja kaksivartaloisista yli nelinkertaisesti: 98 kappaletta.

3.4. Tulosten vertailua aiempiin tuloksiin

Aiemmat tiedot NUT-partisiipin variaatiosta Pielaveden murteessa ovat hyvin rajallisia. Seija Heliö (1989) on Siilinjärven murretta koskevassa tutkielmassaan tarkastellut NUT-partisiipin variaatiota myös lyhyesti Pielaveden murteessa. Heliöllä on ollut aineistonaan kaksi hänen itsensä nauhoittamaa haastattelua vuodelta 1986, ja lisäksi hän on käyttänyt lähteenään Nuutisen tutkielmaa vuodelta 1962.

Heliön (1989) mukaan Nuutinen (1962) on maininnut Pielavedellä esiintyvän NUT-partisiipin variantteina lyhentymätöntä sekä lyhentynyttä essiiviä (*antanunna*, *antana*), *t:töntä* nominatiivia sekä vokaaliloppuisena (*antanu pois*) että loppukahdenteisena (*antanup pois*) ja näiden lisäksi *t*-loppuista (*antanut*) sekä sisäheittoista nominatiivia (*antant*). *t*-loppuista nominatiivia Nuutinen kertoo esiintyvän joidenkin informanttien puheessa ja sisäheittoista *nt*-varianttia vanhimmilla kielenoppailla, mutta lähinnä *olla*-verbistä (*olt*). Essiivisten partisiippien hän sanoo olevan ”verrattomasti yleisempiä” kuin nominatiivisten. (Heliön 1989: 43–44 mukaan Nuutinen 1962: 59–61.) Nuutisen tutkielma ei keskity NUT-partisiippiin, joten tarkkoja lukuja tai osuuksia hän ei mainitse.

Oma aineistoni on suurelta osin samalta ajalta kuin Nuutisen (1962). Aineistoni neljästä informantista kolmea on haastateltu vuonna 1961 ja haastattelijana on juuri Olavi Nuutinen, joka on kerännyt suuren osan SKNA:n Pielaveden-nauhoitteista. Kahden tunnin mittaisessa aineistossani ei esiintynyt sisäheittoista nominatiivia lainkaan ja *t*-loppuisesta *nUt*-variantista oli yksi esiintymä. Aineistoni neljä yleisempää varianttia ($-(n)nA$, $-nU^x$,

-nUnnA ja *-nU*) ovat samoja kuin Nuutisella, joten hämmästyttävän suuria eroja varianteissa ei ole. Omassa aineistossani essiivisten partisiippimuotojen osuus on 56,7 % ja nominatiivisten 43,3 % – ero näiden välillä on siis 13,4 prosenttiyksikköä.

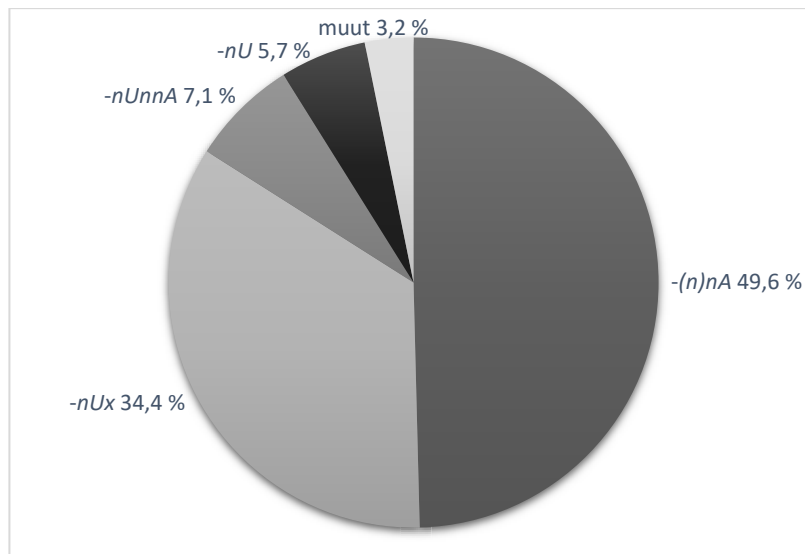
Heliön omassa, myöskin noin kahden tunnin mittaisessa, Pielaveden-aineistossa *t*-loppuista ja sisäheittoista nominatiivia ei esiinny liittomuodoissa lainkaan (Heliö 1989: 45). Loput variantit ovat samoja kuin tässä ja Nuutisen (1962) tutkielmassa. Vaikka tarkkoja osuuksia essiivi- ja nominatiivimuotoisista partisiipeista ei Nuutisen tutkielmassa ole, Heliö arvelee Pielaveden partisiippijärjestelmän muuttuneen melkoisesti runsaassa kahdessakymmenessä vuodessa: Heliön aineistossa essiivisiä partisiippeja on enää 8 prosenttiyksikköä enemmän (54 % aineistosta) kuin nominatiivisia (46 % aineistosta). (Heliö 1989: 44.)

t:ttömän nominatiivin eli $nU^{(x)}$ -tyypin loppukahdennuksen yleisyyden osalta omani ja Heliön (1989) tulokset eivät ole suoraan vertailukelpoisia. Heliö ei selvennä käyttämäänsä luokittelutapaa, mutta kirjoittaa vokaaliloppuisen variantin esiintyvän lähinnä tauonetisessä asemassa (mts. 45). Tästä päättelen hänen sijoittaneen kaikki tauonetiset esiintymät vokaaliloppuisen varianttien joukkoon. Omista luokitteluperiaatteistani olen kirjoittanut luvussa 2.4.1. Heliö kuitenkin kirjoittaa *t*:ttömän nominatiivin loppukahdennuksen olevan Pielavedellä yleisempää kuin missään muussa hänen tarkastelemistaan Pohjois-Savon pitäjistä. Hän sanoo *t*:ttömistä nominatiiveista loppukahdenteisia olevan 78 % (mp.), mutta tässä tutkielmassa käytetyllä ryhmittelytavalla osuus olisi luultavasti vielä suurempi. Omassa aineistossani $nU^{(x)}$ -tyyppisistä partisiipeista loppukahdenteisia on 85,8 % ja vokaaliloppuisia 14,2 %.

4. PÄÄTÄNTÖ

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut NUT-partisiipin variaatiota Pielaveden murteessa. Aineistonani olen käyttänyt SKNA:n murrenauhoitteita. Aineistoni neljästä kielenoppaasta kaksi on miehiä ja kaksi naisia, ja heidän haastattelunsa on nauhoitettu vuosina 1961 ja 1970. Olen litteroinut haastatteluista kaikki liittomuodoissa esiintyvät, yksikkömuotoiset NUT-partisiipit. Esiintymiä on aineistossa yhteensä 282 kappaletta. Eri variantit ja niiden osuudet käyvät ilmi kuviosta 1.

KUVIO 1. NUT-partisiipin variantit ja niiden suhteelliset osuudet Pielaveden murteessa.

Aineistoni perusteella yleisin NUT-partisiipin variantti Pielaveden murteessa on haplogisestisesti lyhentynyt essiivi $-(n)nA$. Sen osuus kaikista partisiippiesiintymistä on lähes puolet: 49,6 %. Toiseksi yleisin variantti on loppukahdenteinen t :tön nominatiivi $-nU^x$, jonka osuus aineistosta on 34,4 %. Harvemmin käytettyjä variantteja ovat lyhentymätön essiivi $-nUnnA$ ja vokaaliloppuinen t :tön nominatiivi $-nU$, joiden osuudet ovat 7,1 % ja 5,7 %. Loput 3,2 % koostuvat loppukahdennuksen suhteen epävarmaksi jääneistä t :ttömistä nominatiiveista ja yksittäisestä t -loppuisesta nUt -esiintymästä. Esimerkit (40) ja (41) havainnollistavat kahta yleisintä varianttia, esimerkit (42) ja (43) kahta vähemmän käytettyä:

- (40) *ee muuta ku² ?immeiset sillä vuan tonki ei se hevonen **tarvinna** sitä vettee*
(N75).

- (41) *en yrittänyp pois rannasta suattoon niitä, yhellä kerralla* (M78).
 (42) *vua² ei niitä, sinä aekana tullunna niitä, myrskyjä* (M69)
 (43) *niil liekköhän sekkii² ollu totta* (N72)

Essiiviset partisiipit (*-nUnnA* ja *-(n)nA*) ovat Pielaveden murteessa jonkin verran yleisempiä kuin nominatiiviset (*-nU^x*, *-nU* ja *-nUt*). Essiivisten partisiippien osuus aineistosta on 56,7 % ja nominatiivisten 43,3 %. Essiivin ja nominatiivin suhde vaihtelee informanttien kesken. Enimmillään essiivien osuus yksittäisen informantin haastattelussa on 83,3 %, mutta vähimmilläänkin 43,4 %. Käytetyistä essiivipartisiipeista valtaosa (87,5 %) on haplogisestisesti lyhentyneitä, ja *t:ttömistä* nominatiivipartisiipeista valtaosa (85,8 %) on loppukahdenteisia.

Haplogisestisesti lyhentynyttä essiiviä esiintyy jokaisen informantin haastattelussa runsaasti. Heistä kaikki käyttävät myös lyhentymätöntä essiiviä, mutta vain muutamia kertoja. Nominatiivisten varianttien suhteen idiolektikohtaiset erot ovat suurempia. Toinen naisinformanteista käyttää *t:töntä* nominatiivia sekä loppukahdenteisena (*-nU^x*) että vokaaliloppuisena (*-nU*), toisen haastattelussa esiintyvät yhden kerran kaikki aineiston nominatiiviset variantit (*-nU^x*, *-nU* ja *-nUt*). Miesinformanteista kumpikin käyttää ainoastaan loppukahdenteista *t:töntä* nominatiivia.

Aineiston yleisin variantti, haplogisestisesti lyhentynyt essiivi, kattaa *l-* ja *s-*vartaloita lukuun ottamatta kaikki aineistossa esiintyvät verbien vartalotyypit. Alkuperäistä, lyhentymätöntä essiiviä on koko aineistossa käytetty ainoastaan *olla-* ja *tulla-* verbeistä. Nominatiiviset variantit esiintyvät monissa erilaisissa verbivartaloissa (ks. taulukko 1 luvussa 3.3.). Lyhentynyttä essiiviä on käytetty 67:ssä eri verbilekseemissä, nominatiivisia variantteja 31:ssä.

NUT-partisiippimuotoja esiintyy informanteilla haastattelun pituuteen nähden selvästi enemmän miehillä kuin naisilla. Tuntia kohden lasketut keskimääräiset partisiippiesiintymät ovat naisilla 85 ja 103 kappaletta, miehillä 169 ja 180 kappaletta. Toinen sukupuolten välillä näkyvä eroavaisuus vaikuttaisi olevan *t:ttömän* nominatiivin vokaaliloppuisuus, jota esiintyy molemmilla naisilla mutta ei kummallakaan miehistä.

Aineistoni rajallisuuden vuoksi olen pyrkinyt välttämään liian yleistävien johtopäätösten tekemistä. NUT-partisiipin variaatiosta Pielaveden vanhassa murteessa saisi tarkemman kuvan tarkastelemalla laajempaa aineistoa. 1960- ja 70-luvun murrenauhoitteita Pielavedeltä on Suomen kielen nauhoitearkistossa yli 30 tuntia. Laajemmasta aineistosta (ja laajemmassa tutkielmassa) olisi mahdollista esimerkiksi

- saada enemmän tietoa lyhentymättömästä essiivistä, vokaaliloppuisesta *t:ttömästä* nominatiivista ja Nuutisen (1962) aineistossa esiintyneestä sisäheittoisesta *nt*-variantista
- tutkia tarkemmin partisiippivarianttien vartalotyypijakaumaa
- tarkastella *t:ttömän* nominatiivin loppukahdenteisuuden ja vokaaliloppuisuuden vaihteluun vaikuttavia morfofonologisia seikkoja
- tehdä yleistettävämpiä havaintoja sukupuolten välisistä eroista eri varianttien käytössä.

Jatkotutkimusta ajatellen suuri tutkimusaukko on myös Pielaveden nykyinen puhekieli. Pielaveden vanhaa murrettakaan ei ole tutkittu paljon, mutta pitäjän nykypuhekieli on täysin tutkimaton alue. Pielavesi tarjoaisi paljon erilaisia mahdollisuuksia joko tarkastella murteen muuttumista ajallisesti tai tehdä pelkästään nykyiseen puhekieleen keskittyvää sociolingvististä variaationtutkimusta.

LÄHTEET

- CHAMBERS, J.K. – TRUDGILL, PETER 1984 [1980]: *Dialectology*. Cambridge University Press.
- HAKULINEN, AULI – OJANEN, JUSSI 1993: *Kielitieteen ja fonetiikan termistöä*. SKST 324. Helsinki: SKS.
- HELIÖ, SEIJA 1989: *Liekkö ollu, ollu^x vai ollunna? Aktiivin II partisiipin edustuksesta Siilinjärven murteessa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto.
- KARLSSON, FRED 2001 [1998]: *Yleinen kielitiede*. Helsinki: Yliopistopaino.
- KETTUNEN, LAURI 1930: *Suomen murteet I. Murrenäytteitä*. SKST 188. Helsinki: SKS.
- KETTUNEN, LAURI 1940a: *Suomen murteet III A. Murrekartasto*. SKST 188. Helsinki: SKS.
- KETTUNEN, LAURI 1940b: *Suomen murteet III B. Selityksiä murrekartastoon*. SKST 188. Helsinki: SKS.
- KUKKONEN, SARI 2002: *Lapinlahden murteen muuttumisesta*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- KURKI, TOMMI 2005: *Yksilön ja ryhmän kielen reaaliaikainen muuttuminen. Kielenmuutosten seuraamisesta ja niiden tarkastelussa käytettävistä menetelmistä*. SKST 1036. Helsinki: SKS.
- LYYTIKÄINEN, J. 1888: *Pielaveden kielestä*. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- MANTILA, HARRI – PÄÄKKÖNEN, MATTI 2010: *Oulun seudun murteen vokaalisto. Historia, muutos ja variaatio*. Helsinki: SKS.
- MIELIKÄINEN, AILA 1978: Aktiivin II partisiippi Etelä-Savon murteissa. – *Virittäjä* 82 (2) s. 101–121.
- MOSHNIKOV, ILIA 2014: *NUT-partisiipin variaatio Ilomantsin rajakarjalaismurteessa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto.
- MUSTANOJA, LIISA 2011: *Idiolekti ja sen muuttuminen. Reaaliaikatutkimus Tampereen puhekielestä*. Acta Universitatis Tamperensis 1605. Tampere.
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO 2000: Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä. – Kari Sajaavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 13–37. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä 2. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus.

- NUOLIJÄRVI, PIRKKO – SORJONEN, MARJA-LEENA 2005: *Miten kuvata muutosta? Puhutun kielen tutkimuksen lähtökohtia murteenseurauhankkeen pohjalta*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- NUUTINEN, OLAVI 1962: *Pielaveden murteen jälkitavujen yksinäisvokaaleista ja diftongeista*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- PALANDER, MARJATTA 2000: Puhekielen tutkimuksen uudet haasteet. – *Virittäjä* 104 (3) s. 436–441.
- RAPOLA, MARTTI 1969: *Johdatus suomen murteisiin*. Tietolipas 4. Helsinki: SKS.
- RYTKÖNEN, AILI 1953: *Äännehistoriallinen esitys Pielaveden murteen konsonantismista*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.
- SKS(T) = Suomalaisen Kirjallisuuden Seura(n Toimituksia).
- SMK = LYYTIKÄINEN, ERKKI – REKUNEN, JORMA – YLI-PAAVOLA, JAAKKO (toim.) 2013: *Suomen murrekirja*. Helsinki: Gaudeamus.
- VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2008: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura. <http://scripta.kotus.fi/visk> (12.1.2018)
- VÄYRYNEN, IRIS 1995: *Aktiivin 2. partiisiippi Pohjois-Karjalan murteissa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto.

LIITE 1. Essiivimuotoiset NUT-partisiippiesiintymät.

Kun esiintymiä on enemmän kuin yksi, niiden määrä on ilmoitettu suluisissa ko. muodon jälkeen. Lyhentymätön essiivi on **lihavoitu**.

<i>ajana</i> (6)	<i>muuttuna</i>	<i>sopina</i>
<i>alakana</i>	<i>männä</i>	<i>suana</i> (8), <i>saana</i>
<i>antanna, antana</i>	<i>mätkähtännä</i>	<i>syönä</i>
<i>elänä</i>	<i>niellä</i> [!]	<i>säikähtänä, säikähtännä</i>
<i>hypännä</i>	<i>nähnä</i> (9)	<i>särkenä</i>
<i>hävinnä</i> (2)	<i>ollunna</i> (14), <i>ol-</i>	<i>tahtonna</i> (2)
<i>jiänä</i> (5), <i>jiännä</i>	<i>lununna</i>	<i>tainna</i>
<i>joutunna</i>	<i>osanna</i> (2)	<i>tarttuna</i>
<i>kehanna</i>	<i>ottanna</i>	<i>tarvinna</i> (5)
<i>keittänä</i> (4), <i>keittännä</i>	<i>palanna</i> [= palanut]	<i>tehnä</i> (4)
<i>keksinä</i>	<i>panna</i>	<i>tiennä</i> (2), <i>tienä</i>
<i>kestänä</i>	<i>passanna</i>	<i>tullunna</i> (5)
<i>kiertänä</i>	<i>pelottana</i>	<i>tottuna</i>
<i>kopanna</i>	<i>pelännä</i>	<i>vaehtanna</i>
<i>kuatunna</i> (3)	<i>pistänä</i>	<i>vartioinna</i>
<i>kulukena</i> (2), <i>kulukenna</i>	<i>pitänä</i> (2)	<i>vienä</i> (4)
<i>käänä</i> (3)	<i>polttana</i>	<i>viitanna</i>
<i>laskeonna</i> [= laskeutu- nut]	<i>puonna</i> (2)	<i>vähennä</i>
<i>leikanna</i>	<i>pysynä</i>	<i>völjännä</i> ['kuljettanut']
<i>lypsänä</i> (2), <i>lypsännä</i>	<i>pyytänä</i> (2)	<i>yllyttänä</i>
<i>lähtenä</i> (4), <i>lähtennä</i>	<i>pyörtynä</i>	<i>yrittäjä</i>
<i>löytänä</i>	<i>ruvenna</i> (3), <i>ruenna</i> (2)	
<i>menettänä</i>	<i>sanona</i> (8)	
<i>muistanna</i>	<i>sattuna</i>	
	<i>selevinnä</i>	

LIITE 2. Nominatiivimuotoiset NUT-partisiippiesiintymät.

Kun esiintymiä on enemmän kuin yksi, niiden määrä on ilmoitettu suluissa ko. muodon jälkeen. *t*:ttömissä nominatiivissa ei ole tehty eroa loppukahdennuksen ja vokaaliloppuisuuden suhteen.

<i>eläny</i> (2)	<i>löytäny</i>	<i>riittäny</i>
<i>heittäny</i>	<i>meinannu</i>	<i>ruennu</i> (2)
<i>hukkunu</i>	<i>männy</i> (4)	<i>suanu</i> (6)
<i>jaksanu</i>	<i>noussu</i> (3)	<i>syntyny</i> (2)
<i>joutanu</i>	<i>nyhtässy</i>	<i>tarvinnu</i> (2)
<i>jääny, jääny</i>	<i>ollu</i> (60), <i>ollut</i>	<i>tullu</i> (14)
<i>kantanu</i>	<i>pannu</i>	<i>vartioinu</i>
<i>kirjotellu</i>	<i>pelänny</i>	<i>voinu</i>
<i>kuletellu</i>	<i>pistäny</i>	<i>yrittäny</i>
<i>kuollu</i> (3)	<i>pitäny</i>	
<i>kuullu</i>	<i>piässäy</i> (2)	